

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

Art. V. de Bonis operibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

ARTICULUS V.

De bonis operibus.

60. Sermo hic est de operibus non moraliter & naturaliter tantum, sed spiritualiter & supernaturaliter bonis.
61. Quae sit Lutheranorum doctrina de bonis operibus.
62. Non omnia opera hominis sunt peccata, aut peccatis contaminata, adeoque dantur aliqua opera bona.
63. 64. Nec ex Scriptura, nec ex ratione probatur contrarium.
65. Quid sint opera supererogationis, seu consilij.
66. Cuiusmodi non admittunt Sectarij.
67. Bene tamen Catholici.
68. Qui recte & laudabiliter etiam emittunt vota.
69. Etiam Religiosa, & de rebus non preceptis.
70. Item laudabiliter suscipiunt sponte opera mortificationum, & corporis austeritates.
71. Atque pie instituunt peregrinationes ad Ecclesias, ad Sanctorum reliquias, & imagines.
72. Opera supererogatoria stant cum precepto diligendi Dei ex toto corde &c.
73. Castitas perpetua nequaquam temerario vocetur a multis.
74. Status Religiosus à Catholicis non nimium exollitur, nec nimium arduatur.
75. Nec illum, aut alia opera pia sponte suscepta, arguit S. Paulus.
76. Discordia Lutheranorum de necessitate bonorum operum ad salutem.
77. Quomodo loquendum putet Gerardus.
78. Status questionis de necessitate bonorum operum, & refutatio Gerardi.
79. Bona opera sine dubio sunt necessaria ad salutem.
80. Exceptiones Lutheranorum sunt frivole.
81. Quid sit meritum supernaturale, tam de condigno quam de congruo.
82. Doctrina Catholicorum de merito bonorum operum.
83. Lutherani negant ea esse meritoria vita aeterna, praesertim de condigno.
84. Status questionis.
85. Homo peccator nihil meretur de condigno per opera in se bona, bene tamen de congruo.
86. Homo iustus autem de condigno meretur vitam aeternam, & augmentum gratiae habitualis.
87. Vita aeterna stante merito recte adhuc dicitur gratia, & tribuitur Misericordia Divina ex triplici capite.
88. Item potest esse hereditas simul & merces.

89. *Et quidem merces debita ex iustitia propter promissionem factam sub conditione onerosa operis praestandi.*
90. *Nec obstat, quod nostra opera ex alijs titulis sint debita DEO; quia aliquo modo sunt nostra &c.*
91. *Quomodo opera nostra sint proportionata mercedi supernaturali & utilia DEO.*
92. *Per meritum honorum operum nequaquam deprimuntur merita Christi, nec nobis inde occasio datur vane gloriationis.*
93. *S. Augustinus, & S. Bernardus non adversantur Catholicis, nisi nec alij Patres.*
94. 95. *An & quomodo in nostris meritis collocari possit fiducia, & intuitu mercedis bona opera fieri.*

60. **P**er opera bona hic non intelliguntur opera *prae* precise moraliter & naturaliter bona, seu illa, quae sine gratia supernaturali fiunt juxta dictamen recte rationis, etiam à peccatoribus, haereticis, Turcis &c. & quoad substantiam actus bona sunt, uti compescere passiones irae, cupiditates &c. dare elemosynam, preces fundere ad Deum &c. sed intelliguntur opera *spiritaliter* & *supernaturaliter* bona, seu quae fiunt in & cum

gratia DEI, & ad justificationem atque salutem supernaturalem conducunt. De his quadruplex est controversia cum Lutheranis & Calvinisticis. 1. An dentur aliqua opera bona perfecte, hoc est, peccatis non inquinata. 2. An aliqua opera bona supererogatoria. 3. An opera bona sint necessaria ad obtinendam justitiam & salutem. 4. An etiam sint meritoria, & quidem tam justitiae quam salutis.

§. I.

An dentur aliqua opera bona perfecte.

61. **S**ciendum, Lutheranos saltem aliquos docere, non tantum in non-renatis & non-justis nulla repetiri opera bona, sed mera peccata, verum etiam opera justorum esse mera peccata aut peccatis vitiata, adeoque nullum dari opus perfecte bonum. Aperta sunt Lutheri pronuntia, dum in assert. art. 31. sic scribit: *In omni opere bono justus peccat.* art. 32. *opus bonum, optime factum, est mortale peccatum secundum judicium Dei.* art. 36. *Justus in bono opere peccat mortaliter.* Quam horribilem & insanam Magistri sui doctrinam ipsimet Lutherani ferre nequeunt: unde Wolf. Jäger Cancell. Univers. Tubing. in quaestione vexata, *an renati possint adimplere legem*, ante biennium edita p. 26. cum suis Theologis (ut ait) pronuntiat, *opera renatorum ex fide sententia habere bonitatem aliquam, a quo placere Deo, licet non habeant omnem perfectionem.* Gerardus in Locis Theol. tit. de bonis operibus §. 39. mitigat, dicens:

dicendo, bona opera reatorum secundum quid & certo quodam respectu esse peccata, quatenus scilicet sunt imperfecta, & à reliquis peccati in carne adhuc hærentibus contaminata, unde non possent rigorem Legis & Justitiæ Divinæ sustinere, si districtò DEI iudiciò examinarentur. Sed quia hæc imperfectio & imundities honorum operum tegitur meritò Christi, ideo tamen Deo probantur, quamvis sint imperfecta & peccata, hoc est, peccatis contaminata; nam bona opera, §. 81. dicit, non esse peccata in se, per se, ac formaliter. Judicet Lector, an hæc Gerardi explicationem patiantur Lutheri assertiones. Ego insuper duo adverto.

1. Hanc explicationem niti falsis suppositis, quòd iusti non possint perfectè implere legem Dei, quòd concupiscentia sit peccatum, quòd peccata non verè remittantur tollendo, sed solum tegantur, quorum falsitatem supra demonstravimus.

2. Inconsequenter docere, imò sibi contradicere Gerardum; alibi enim dixit, & cum eo Lomerus, quòd omnis imperfecta obedientia, & defectus in adimplenda Lege (quam implere nunquam possumus) sit *avopía*, seu verè & propriè dictum peccatum, scilicet quòd omnis Concupiscentiæ etiam involuntarius motus, omnis languor, verbò quodlibet opus, ut ut bonum esse appareat, ex se peccatum sit, & quidem mortale. Incidit proinde in horribilem Lutheri doctrinam, & dicendo, nullum dari opus perfectè bonum, negat omne opus bonum, & dicit, quodlibet non solum peccatis contaminatum, sed etiam ex se

R. P. Fichler Theol. Polemica,

peccatum esse mortale, cum omnis imperfectio in adimplenda Lege juxta ipsum sit peccatum ex se mortale.

Dicendū. Dantur opera perfectè bona, seu ita perfecta, ut peccata non sint, vel peccatis contaminata. Probat 1. ex Scriptura. *In his omnibus non peccavit Job labijs suis*, Job. 1. *In multis (non in omnibus) offendimus omnes*, Jac. 3. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; hæc enim facientes non peccabitis aliquando*. 2. Petri 1. ergo non omnia opera hominis mala & peccaminosa sunt, sed aliqua in se sunt bona, ac DEO placentia. Idipsa clarè insinuat, dum Scriptura hortatur ad non peccandum, & ad benefaciendum: *Vigilate iusti, & nolite peccare*. 1. Cor. 14. *Quiescite agere perverse, discite benefacere &c.* Isa. 1. *Trascimini & nolite peccare*. Psal. 4. Eph. 4.

Prob. 2. evidenter ex absurdis sequentibus. Si enim omnia opera sunt peccaminosa, imò ex se peccata mortalia propter imperfectiõnem, quam semper habent admixtam, sequitur 1. Neminem debere credere &c. quia credere est peccatum; cum fides nunquam sit tam robusta, ut non debeat esse robustior, ut expressè docet Gerardus §. 81. cit. Sequitur 2. Hominem justificari per peccatum, & opus peccato contaminatum. 3. Nullum opus bonum esse faciendum, quia nullum peccatum est faciendum. 4. DEUM suasisse & præcepisse peccata, quia suavit & præcepit bona opera. 5. Opera aliqua simul esse bona & non bona, utpote

Kkk

se

se peccata. Dices, esse quidem in se peccata & peccatis contaminata, sed propter fidem in Christum tamen placere DEO. R. imprimis falsum est, quod DEO placere possit opus in se peccaminosum, si fiat à renato, displiciturum, si idem opus fieret ab infideli. Deinde ipsa fides, propter quam placere deberet, est peccaminosa. Demum quis credat, Sanctos omnes per sua opera nihil nisi aeterna Inferni supplicia meritos esse, & ea tantum ex clementia Divina non fuisse irrogata? Faciunt igitur justis opera verè & supernaturaliter bona, quae peccata, & peccatis coinquinata non sunt.

Ob. 1. ex Scriptura. *Falti sumus ut immundi omnes, & quasi pannus menstruata universa justitia nostra. Isa. 64. Non est justus, qui faciat bonum, & non peccet. Eccl. 7. ergo omnia justorum opera, etiamsi videantur esse justitiae, coram DEO sunt immunda & peccaminosa. R. Textus prior nec de justis, sed maximis peccatoribus Judaeis, nec de his omnibus, sed tantum magna parte (more Scripturae usitato omnes pro multis ponentis) nec de omni tempore, sed tantum pro*

illo, quo Judaei propter ingentia scelera abstrahendi erant in captivitatem Babyloniam, denique nec de omnibus omnino operibus, etiam impiorum, intelligi debet; poterant enim & isti facere opera saltem moraliter bona, quae nec meritoria erant, nec peccata. Alter textus nihil aliud vult, quam nullum esse justum, qui non, *subinde saltem, leviter peccet.*

Ob. 2. ex ratione. Opera nostra propter negligentias, mentis evagationes, vanitates &c. ita sunt imperfecta, ut ex se placere DEO nequeant. At quamvis non placere possint ex intrinseca dignitate, placent tamen propter fidem in Christum, qui has imperfectiones merito suo tegit. R. Quamvis opera nostra sint semper imperfecta negativè, hoc est, non sint ita perfecta, ut absolute non possent esse perfectiora, tamen non semper sunt imperfecta positivè, hoc est, contra Legem DEI obligantem, peccaminosa &c. quia distractiones &c. nihil habent culpa & peccati, quando non voluntariè ac liberè admittuntur. Dein peccata certè nec in Christo, & propter fidem in Christum, placere DEO possunt.

§. II.

Ad dentur opera bona supererogatoria? Ubi de Votis Religiosis, Mortificatione corporis, piis Peregrinationibus.

Sciendum 1. Opera supererogationis, & opera consilij, sumi pro eodem, & nihil esse aliud, quam opera, quae nullibi praecipiantur, sed praecise suadentur, vel sponte suscipiuntur, quia creduntur placere DEO. Opera hujusmodi sunt voluntaria castitas, paupertas, & obedientia erga hominem.

rem, præsertim voto promissa, quæ vocari consueverunt. Consilia Evangelica, utpote in Evangelio à Christo data, in quibus consistit essentia status Religiosi, qui propterea etiam inter supererogatoria numeratur, quia nullibi præceptus, sed tantum suafus à Christo ipsi, qui desiderant majorem perfectionem vitæ Christianæ assequi. Huc referuntur varia mortificationum opera sponte suscepta, uti jejunia, cilicia, flagellationes, humicubationes, & piæ peregrinationes ad loca sancta &c. Quæ apud Catholicos semper magnam habere laudem & venerationem: ab hæreticis quibusdam verò risum tulere & contemptum, uti & à modernis Sectariis; nam

66. Sc. 2. Apud hos nullum dari opus bonum, quod non sit mandatum & præceptum à Deo, adeoque nullum dari opus bonum supererogatorium. Quippe forma bonorum operum, ut loquitur Gerardus loc. cit. §. 16. est conformitas cum *Legē DEI*; adeoque quidquid boni operis ab hominibus ad Deum colendum excogitatur, Deo non placere, imò displicere dicunt. Ceterum plerique sunt in erronea persuasionē, quam eis ipsa Augustana Confessio impressit per iteratas calumnias, quasi Catholici per ejusmodi supererogationis opera velint mereri remissionem peccatorum immediatē, & justificationem, ac salutem; item satisfacere pro peccatis tum suis tum alienis: quæ omnia falsò ipsis impinguntur; nam Catholici non docent, hominem justificari, & obtinere remissionem peccatorum per hæc opera (id enim Contritioni &

R. P. Pichler Theol. Polemica.

Sacramento Pœnitentiæ tribuunt) multò minus de condigno satisfacere posse pro ipso peccato quoad culpam: sed hoc præcisè dicunt, quod homo gratis (sine merito de condigno proprio) & per merita Christi (applicata per Contritionem, vel Absolutionem Sacramentalem) justificatus possit satisfacere pro peccatis temporalibus, post dimissam culpam residuis, & mereri augmentum sicut gratiæ ita gloriæ, seu vitæ æternæ, de quibus suo loco.

67. Dicendum 1. Dantur opera bona supererogatoria, quæ Deo placent, ac homini profunt. Prob. 1. ex Scriptura, & quidem specialiter de castitate, paupertate, & obedientia, quæ vocantur Consilia Evangelica. De castitate virginali & viduali ex 1. Cor. 7. ubi Paulus expressè ait: *De Virginitate præceptum Domini non habeo, consilium autem do: bonum est homini non tangere mulierem. Dico autem innuptis & viduis, bonum est, si sic permanserint, sicut & ego.* Postquam verò multum differuit de virginitate & conjugio, consideratis omnibus absolute dicit: *qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit: & qui non jungit, melius facit.* Et Christus ipse propter arduitatem noluit obligare ad vitam calibem, sed eam reliquit liberam, dum dixit de illa: *Qui potest capere, capiat.* Mat. 19. Idè habetur de paupertate & obedientia voluntaria. Mat. 19. cit. Ubi Christus clarè facit discrimen inter ea, quæ mandata, & ea, quæ consilia sunt, postquam enim adolescenti dixit, quid factu opus sit ad obtinendam salutem, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata, eidem*

Kkk 2

pari-

pariter insinuavit, quid factu opus sit ad obtinendum præstantiorem gradum in vita æterna, & majorem perfectionem in vita Christiana, ad quam tamen non obligat, dicendo: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, & da pauperibus & sequere me.* En paupertas post res omnes in eleemosynam distributas, & specialis obedientia, quam indicant verba, *sequere me*, non præcipiuntur adolescenti, sed suadentur ad obtinendam majorem perfectionem, *si vis perfectus esse.* Est enim duplex Christi sequela, una communis & omnibus necessaria, qui volunt salvari, & consistit in observatione mandatorum: altera est propria ijs, qui volunt esse perfecti, & consistit in observatione consiliorum, præsertim dum homini loco DEI specialis & stabilis obedientia præstat. Confirmat assertionem nostram communis fidelium & SS. Patrum sensus. S. Hieron. 1. in Jovinianum ait: *Plus amat Virgines Christum, quia sponte tribuunt, quod sibi non fuerat imperatum: majorisque gratia est offerre, quod non debeas, quam reddere, quod exigaris.* Et utinam hunc librum S. Hieron. opus præstantissimum, legerent Sectarij nostri, Virginitatis & Continentiæ oses! & in Vigilantijs se ipsos non modò graphicè descriptos, sed etiam solidissimè ac eloquentissimè refutatos clarè deprehenderent. Similia habet S. Greg. 15. Moral. 5. & alij passim.

Prob. 2. ex ratione. Non conveniret Bonitati & suavi Providentiæ Divinæ fragilitatem humanam ad omnia adstringere sub præcepto, sed præstat aliqua, præsertim magis ardua, consu-

lere tantùm, ne homines morali necessitate in innumera peccata præcipitentur: ergo. Confirmatur à pari: in quolibet re naturali duplex solet esse perfectio, una, quæ est necessaria ad esse, altera, quæ facit rem bene esse: sic homo habet omnia ad esse necessaria, si habeat animam corpori unitam: si verò habeat insuper doctrinam, probitatem &c. habet bene esse, seu perfectionem perfectioni essentiali superadditam. Sic pariter qui habet & observat mandata, habet ea, quæ sunt ad salutem necessaria; ut autem acquirat specialem perfectionem, ornatum animæ, & salutis augmentum, opus est habere & observare etiam consilia.

Dicendum 2. Rectè & laudabiliter à Christianis fiunt vota. Prob. 1. quia DEUS ipse suavit: *Vovete, & reddite Domino DEO vestro.* Psal. 75. 2. Quia votum est aliquid promittere DEO, & se obligare ad aliquid melius faciendum, estque actus Religionis. 3. Quia quod fit ex voto, majori charitate & liberalitate fit erga DEUM, & certius datur executioni, cum homo liberè sibi adimat libertatem omittendi rem, quam cognoscit DEO magis placere, cum votum ex essentia sua sit *promissio DEO facta de meliore bono.* Qui igitur vovet, tenetur observare; si enim homini aliquid promittimus, tenemus observare: ergo multò magis, si DEO: quamquam antecedenter liberum fuerit promittere vel non promittere. Et hæc non improbantur à Lutheranis Sed

Dicere

69. Dicendum 3. Etiam rectè fiunt vota de rebus non præceptis, consequenter laudabiliter emittuntur Vota Religiosa. Prob. 1. ex Scriptura, quia vota de Sacrificijs non præceptis placere DEO, ut legere est Levit. 22. v. 18. & Num. 15. v. 3. Item vidua miserunt votum continentia, quæ non erat sub præcepto, & ideo, quia contra hoc votum fecerunt nubendo teste Paulo. 1. Tim. 5. habebant damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt; nisi enim votò se obligassent, non habuissent damnationem. 2. Ex communi Patrum & fidelium sensu, atque perpetua Ecclesie praxi ab ipsis Apostolorum temporibus; jam enim Philo Judæus l. de vita contempl. Supplicum, seu Monachorum describit, quam sanctè fuerint à D. Marco circa Alexandriam instituta monasteria sacrarum virginum & virotum, qui continentiam, paupertatem, jejunia, ac Psalmodiam profiterentur, haud dubiè eum in morem, quo postea observarunt & instituerunt S. Basilius, S. Augustinus, S. Benedictus, S. Bernardus, S. Franciscus, S. Dominicus, S. Ignatius, & alij Ordinum Religiosorum fundatores. 3. ex ratione & essentia voti, quod abstrahit, utrum res, voto promissa, aliunde sit præcepta vel non, modò sit de meliore bono; de quo utique sunt vota Religiosa, quia tollunt præcipua perfectionis Christiana impedimenta, tollendo radices omnium vitiorum; nam voluptas carnalis præscinditur per votum castitatis, cupiditas habendi per votum paupertatis, & superbia per votum obedientia; & hoc demum (scilicet

factò votò) est perfectè (quia stabiliter) abnegare seipsum, tollere crucem, & sequi Christum. Math. 16. Luc. 9.

Dicendum 4. Mortificationum opera, seu corporis austeritates moderata, laudabiliter suscipiuntur sponte, Deoque placent. Prob. 1. ex Scriptura, quæ hortatur ad ejusmodi opera: *Convertimini ad me ex toto corde vestro, in jejuniis, & fletu, & planctu.* Joël. 2. *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.* Coloss. 3. v. 5. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* 1. Cor. 9. Et quia Achab Rex operuit cilio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco &c. factus est sermo Domini ad Eliam: *quia humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus ejus.* Prob. 2. ex perpetua praxi sanctorum Virorum utriusque Testamenti, & penitentium: sic David jejunabat 2. Reg. 12. Job egit penitentiam in favilla & cinere, Job. ult. Paulus castigabat corpus, Antonius, Paulus, Stylites, Eremitæ, ac utriusque sexus homines Religiosi & sanctissimi semper austerè tractabant corpus varijs mortificationum operibus, & propterea etiam laudabantur, inter Sanctos reputati. Prob. 3. ex ratione, quia austeritates corporales plurimùm conducunt ad reprimendas cupiditates carnis, ac refræandam & mortificandam concupiscentiam &c. ad quod omnes renati tenentur per totam vitam incumbere, ne regnet in ipsis peccatum, ut ipse Gerardus & alij Sectarij contendunt.

Dicendum 5. Peregrinationes, quæ devotionis causâ instituuntur ad Ecclesias, ad imagines miraculis & beneficijs

claras &c. sunt laudabiles & Deo grate. Prob. 1. quia Deus ipse Deut. 16. v. 16. voluit, ut tribus vicibus per annum appareret omne masculinum in conspectu Domini Dei in loco, quem elegerit. Quod diligenter observavit Elcana & Anna uxor ejus. 1. Reg. 1. & ipse Christus cum MARIA Matre sua & Joseph venit adorare in Jerusalem Luc. 2. Ergo ejusmodi peregrinationes sunt in se res pia & laudabiles; quam suam naturam non perdunt, si sponte & sine mandato suscipiantur. Prob. 2. ex praxi perpetua fidelium, & virorum sanctissimorum, v.g. in Palestinam, vel Romam proficilientium ad veneranda loca nostrae Redemptionis, limina Apostolorum &c. Prob. 3. ex prodigijs, quae patrantur in sacris peregrinationu locis, & ex maximis beneficijs, quae ibi recipiunt devotè peregrinantes, tum ad animæ tum ad corporis salutem. Quae quidem innumera sunt, ac tam authenticis testimonijs comprobata passim exstant, ut non nisi pertinaciter & impudenter ab hæreticis negari possint.

71. Ob. 1. Deus jubet se diligere *ex toto corde, ex totis viribus* &c. ergo tota ratio Christianæ perfectionis est sub præcepto, nec datur locus consilij, & operibus supererogatorijs. R. N. C. Præceptum dilectionis ex toto corde imprimis nihil jubet aliud, quam ut Deum summè amemus *appretiative*, hoc est, ut nemo se sinat ab ulla re creata separari à Deo; scilicet per transgressionem liberam alicujus mandati Divini. *Intensivè* summus amor, sicut nobis impossibilis est, ita præcipi non potest. Igitur major dilectio, quam

quae consistit in observatione mandatorum Dei, sub consilio est. Adde, quod hoc præceptum sit *affirmativum*, cujus modi non obligant pro semper: qui igitur sæpius elicit actum amoris Dei super omnia, quam præceptum sit, facit opus supererogatorium.

Ob. 2. Castitas perpetua est donum Dei, quod non omnibus datur. Item etiam si alicui detur castè vivere, nescit tamen, utrum hoc donum non sit præcisè ad tempus, non verò in perpetuum: cum possint oriri tam graves tentationes carnis cum tempore, quas ipse non prævidit, ut superare nequeat: ergo votum castitatis non potest emitti nisi temerariò: votum verò temerarium utique non valet, cum non sit de meliore bono, & facile fieri possit vinculum iniquitatis. Hic est ille prætextus, quo suam lasciviam & turpitudinem honestare nituntur perfidi apostate Religiosi & Sacerdotes. Sed R. Quamvis hoc donum antecedenter ad votum non omnibus detur, & ideo nec omnibus suadendum, ut hoc votum perpetuè castitatis emittatur, nisi re prius diligenter expensâ; nihilominus. tamen hoc donum datur omnibus, qui votum castitatis aliquando emiserunt; quia spectat ad Divinam Providentiam, ut omnibus conferat auxilia ejuslibet statui convenientia. Ad eum autem, qui libere, & præscriptam 16. annorū ætatem habens, aliquando professus est Religiosam castitatem, spectat orare Deum pro hoc dono, adhibere mediâ, & sic oblata gratiæ cooperari. Sic quilibet, modò velit, semper potest vivere continenter, huius per Dei gratiam multa millia Religiosorum

utrinque sexus perpetuam & illibatam castitatem observant, & quidem magna facilitate ac animi lætitiâ. Ceterum audiendus esset ille, qui in Matrimonio existens diceret, se nunc experiri valde gratam tentationem erga personam aliquam, quam antè non præviderat, adeoque se non obligari ad fidem conjugalem, cum eam initio temerè dedit? An audiendus, qui diceret, se non habere donum castitatis conjugalis, ut unâ possit esse contentus, & ideo sibi licere polygamiâ? Par est ratio de veniente castitate.

74. Ob. 3. Papistæ nimium extollunt statum Religiosum in præjudicium Sacramentorum; quia illum æquiparant Baptismo. 2. Tempore S. Augustini Monasteria erant libera, ut posset pro libitu egredi, qui volebat: nunc autem sunt clausura & carceres, quibus inviti detinentur. R. ad 1. Inter Baptismum & Professionem Religiosam facimus quidem aliquam similitudinem, quatenus homo in utroque renuntiat explicitè diabolo, & novæ sit inchoatio vitæ spiritualis, non tamen omnino æquamus, sed piè tantum putamus, per Professionem Religiosam etiam omnem poenam peccatis debitam aboleri, quod fieri per Baptismum fide Divina & certè credimus. Ad 2. Id falsum esse de

semel professis, ipse docet S. Augustinus, dum in Pl. 75. postquam plurimum laudavit votum voluntariæ castitatis, & paupertatis &c. dicit: *Nemo professus in monasterio frater dicat, recedo de monasterio &c. quia vovit &c.* quod tamen facere ausi sunt Lutherus, & ejus exemplo plures. Monasterium est carcer, sed suavis & voluntarius; qui illum sibi gravem reddit per suas indomitas passiones, sibi imputet: sicut qui ex statu matrimoniali sibi cadunt infernum per continuas rixas &c.

Ob. 4. S. Paulus Coloss. 2. reprobat omnes *idolo devotos*, seu cultus DEI arbitrarios, ab hominibus inventos, nec à DEO præceptos & institutos: sed tales sunt vota Religiosa, mortificationes corporis, & peregrinationes: ergo. R. S. Paulus tantum reprobat cultus inanes & vanos, uti superstitiones Philosophorum, abstinentias Judæorum à certis cibis, quasi hi essent immundi ex natura sua, & observationes Legis Mosaicæ, tum jam abrogatæ, & à quibusdam adhuc retentæ; minimè autem reprobat cultus ex natura sua Divinos, & utiles, quos tamen DEUS non precipit, suadet tamen, vel sibi gratos esse declarat. Hos pro arbitratu & devotione sua quilibet potest assumere ad obtinendam majorem perfectionem.

§. III.

De necessitate bonorum operum.

76. Sciendum 2. Ingens inter Sectarios ipsos de necessitate bonorum operum bellum jam pridem exortum esse, dum alij dicebant, bona opera ad salutem

salutem necessaria non esse, sed esse arbitraria, uti Wigandus cum Socijs; alij plùs aucti ea non tantùm necessaria non esse, sed etiam noxia ad salutem & perniciosa contendebant, uti Theologi Ducales Saxoniz in Altenburgenfì Colloquio cum Ambrosio; & Illyrico Centuriatorum præcipuo; alij verò illa ad salutem omnino necessaria asserabant, uti Theologi Electorales, Lipsienses nempe & alij. Quid Lutherus sentit &c. non facile divinaveris, quia variè, ut solebat, locutus est. *Rigidi Lutherani*, seu qui pressius sequuntur Lutheri placita, putant, Lutherum negasse necessitatem bonum operum; quod satis verisimile est ex his & similibus textibus. *Caveamus à peccatis, sed multò magis à legibus & operibus bonis, tantùm attendamus DEI promissionem & fidem.* in serm. de Missa. *Qui operibus onerati sunt, sicut conchilibus onustos videmus Jacobi peregrinos, ij non poterunt penetrare per angustam cæli viam.* in serm. sic DEUS dilexit mundum. *Bona opera non faciunt bonum virum, nec malum mala.* l. de libert. Christ. *Vides, quàm dives sit Christianus homo, vel baptizatus, ut etiam volens non possit perdere salutem suam quantiscunque peccatis, nisi nolit credere; nulla enim peccata possunt eum damnare, nisi sola incredulitas.* l. de Captiv. Babyl. cap. de Baptismo. Vid. Tann. Anatom. p. 2. demonstr. 8. An non hoc est conspirare cum Eunomianis, antiquis hæreticis, pridem ab Ecclesia damnatis? de quorum auctore Eunomio S. Augustinus l. de hæres. ad Quod vult DEUM c. 54. ita scribit: *Fertur etiam*

bonis operibus usque ad eò inimicus, ut asseveraret, quod nihil cuique obisset quorumlibet perpetratio ac perseverantia peccatorum, si hujus, qua ab illo docebatur, fidei particeps esset. Simile refertur etiam de Simonianis, quorum auctor fuit Simon Magus.

Sc. 2. Aliquos ex Lutheranis teste Gerardo in Locis Theol. de bonis operibus §. 46. dicere, bona opera esse quidem necessaria ad salutem, non verò ad justificationem: alios autem, ea esse necessaria ad salutem etiam ut causam sine qua non, vel ut instrumentum. Ipse tamen §. 47. putat, non esse dicendum, quòd necessaria sint ad salutem, quia Apostolus Rom. 3. 4. Gal. 2. Eph. 2. dicit, nos justificari & salvari gratis, fide, sine operibus, gratiâ perfædem, & hoc non ex nobis, non ex operibus, ne quis gloriatur: ubi salutem & justitiam conjungit. Nihilominus & ipse Gerardus tit. cit. docet, bona opera esse necessaria, licet non ad obtinendam justitiam & salutem, tamen ratione mandati & voluntatis Divinæ, ratione debiti, atque ordinis divinitus instituti: ita ut nemo possit justificari & salvari sine bonis operibus, quamquam bona opera non concurrant ad obtinendam justitiam & salutem per modum meriti, vel medij, vel causæ, aut dispositionis, sed sint præcisè fructus & signum veræ fidei, ac eatenus solùm necessaria, quatenus DEUS vult & jubet, fieri bona opera, adeò ut, ubi non sunt bona opera, ibi neque sit, neque esse possit, fides vera, per quam solam debet apprehendi justitia & obtineri salus. Gerardum sequuntur passim Lutherani, & idem

idem videtur dicere Augustana Confessio art 6. Adeoque dicunt, bona opera esse necessaria ut signa fidei, ut effectum gratiae; ratione praeccepti, non medij aut meriti; ratione praesentiae, non efficientiae &c.

78. Sc. 3. Nobis hic litem esse pro necessitate bonorum operum ad salutem; nam quod sunt necessaria ad obtinendam *justitiam*, seu in ipso actu justificationis impij, infra docebimus de justificatione. Sufficit autem hoc loco demonstrare, quod bona opera sint absolute necessaria adultis ad salutem, sive dein per modum meriti (de quo videbimus §. sequente) sive per modum signi verae fidei, ratione praesentiae tantum, & praeccepti ac ordinis Divini &c. quod parum interest, & magis ad modum loquendi, quam ad doctrinae substantiam pertinere videtur.

Tria adhuc noto 1. me non capere, quomodo opera bona possint dici necessaria, ut vult Gerardus, non tamen ad salutem, nec ad justificationem. Ad quid ergo sunt necessaria? necessitas necessario refertur ad aliquid, & quidquid necessarium est, ad aliquid necessarium esse necesse est: sicut quod utile est, ad aliquid utile esse necesse est, seu ad finem aliquem. 2. Illud non posse esse necessarium, etiam ratione ordinis Divini & praeccepti tantum, quod est impossibile: sed opera bona, utpote praeccepta à Deo, quae observari nunquam possunt perfecte juxta Lutheranos, sunt impossibilia: ergo; quomodo enim sit opus bonum, quod ratione imperfectionis suae semper admixtae coram Deo est peccatum mortale? Si igitur

R. P. Pichler Theol. Polemica.

tur consequenter vellent loqui Lutherani ad sua principia, omnes negare deberent, bona opera esse necessaria. Quod tamen plerique hoc tempore & loco non faciunt. 3. Lutheranos asserere, quod *Lex* differat ab *Evangelio* per hoc, quod promissiones Legis sint conditionatae, & salutem proponant sub conditione legis implendae: Evangelij vero sint gratuita, & sine conditione, nisi solius fidei, ut ab operibus contradistinctae, salutem offerant, quia Christus pro nobis implevit legem: ergo iterum negare deberent necessitatem operum ad salutem omnes, si consequenter docerent. Contra quos proinde

Dicendum. Pona opera sunt necessaria ad salutem. 79. Pro. 1. Illud est necessarium ad salutem, sine quo salus obtineri non potest (abstrahendo à modo, quo necessarium est) sed sine bonis operibus non potest obtineri salus: ergo. Ma. est evidens ex notione terminorum. Min. habetur clarè in Scripturis, & SS. Patribus. Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in Regnum caelorum, sed qui facit voluntatem Patris mei &c. Mat. 7. facere enim voluntatem DEI, est bene operari seu opera bona facere. Discedite à me maledicti in ignem aeternum. Mat. 25. Quare? Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi potum &c. ergo peccant, qui non faciunt opera pia. Nisi poenitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Luc. 13. ergo poenitentia, scilicet dolor de peccatis, consequenter aliquod opus bonum est neces-

LII

cel-

cessarium ad salutem. *Pœnitentia vobis necessaria est*; en aliquod opus necessarium! *ut facientes voluntatem DEI reportetis repromissionem*, Hebr. 10. v. 36. ecce necessitas ad salutem! *Cum metu & tremore vestram salutem operamini*. Philipp. 2. v. 12. ergo operando bene obtinenda est salus. *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis*. Rom. 8. v. 13. Sed mortificare carnem est opus bonum. Paucis: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Mat. 19. sed observate mandata Dei est operari bene. Et quid proderit, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat, nunquid poterit fides salvare eum? Jac. 2. v. 14. Ex quibus patet bona opera non minus esse necessaria ad salutem, quam sit fides; & quidem non tantum ratione presentia, sed etiam efficientia, ut confidenti palam fiet, præsertim dum jubemur operari salutem. Ex Patribus duos solum audiamus, S. Ambrosius & S. Augustinus. quorum ille in 4. ad Hebr. ait: *Magna quidem res est fides: sed sola fides non sufficit, operari per dilectionem fidem necessarium est, & conversari digne Deo. Non sufficit fides, sed debet addi & vita fidei condigna, opus est quippe omni, volenti cœlum possidere, fidem bonis operibus ornare.* Ille l. de fide & operibus c. 14. *Fam illud videamus, quod excutiendum est à cordibus Religiosis, ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam sufficere solam fidem putaverint.*

Prob. 2. Si bona opera non sunt necessaria ad salutem, tunc perinde est

bona vel mala opera facere: sed non est perinde; quoniam *qui talia agunt, Regnum DEI non consequentur*. Gal. 5. v. 21. Qui vero non facit opera bona, opera mala seu peccata facere necesse est: vel enim observat mandata DEI, vel non? si observat, facit opera bona hoc ipso, diligendo DEUM & proximum, mortificando carnem &c. si non observat, peccat. Dein nemo ex Adversariis negat, intuitu malorum operum hominem damnari: cur ergo negent, hominem intuitu bonorum operum salvari?

Excipiunt 1. Bona opera esse quidem necessaria, sed non per modum meriti, medijs, causæ &c. sed tantum ratione ordinis & voluntatis Divinæ, & necessitate præcepti, nec ita, ut in eis possit poni aliqua fiducia, R. Modò sint necessaria ad salutem, ut sine ijs obtineri salus ab adultis non possit, quomodo-cunque dein vocetur hæc necessitas, medijs vel præcepti, meriti vel conditionis sine qua non, presentia vel causæ seu efficientiæ, de quo hic non litigo, præsertim cum articulus fidei non sit, salutis primum gradum, seu vitam æternam primam cadere sub meritum propriè dictum seu de condigno, fateamurque nos hominem gratis, sicut justificari, ita in aliquo sensu & salvari, licet augmentum gratiæ & gloriæ cum mereri propriè & de condigno asseramus, scilicet postquam iustitia & jus primum ad vitam æternam sine merito nostro in Baptismo, vel in Pœnitentia nobis datum est, quamquam non sine contritione in adultis & sine operibus bonis, Pœnitentiæ comiti-

mitibus. Caterum si bona opera sūt necessaria necessitate præcepti & voluntatis Divinæ (ut dicunt Lutherani, licet malè, cum potius deberent dicere impossibilia, eo quod præcepta observari nequeant) hoc ipso erunt necessaria necessitate medijs; quia necessitate medijs tenemur observare mandata Dei. Mat. 19. facere voluntatem æterni Patris. Mat. 7. Deum & proximum diligere &c. Denique necessarium non est fiduciam ponere in bonis operibus; quando autem & quomodo possumus, dicemus §. sequente.

Excipiunt 2. Promissiones Evangelij sunt gratuite: ergo non sunt conditionata: ergo bona opera ne quidem *ut conditio sine qua non* necessaria sunt ad salutem. R. N. C. nam esse gratuitum & esse conditionatum sibi non opponuntur. Ipsa conditio, scilicet fidei, pœnitentiæ, & aliorum operum, sine quibus obtineri salus non potest, Deo ita ordinante, est gratuita, hoc est, gratis à Deo posita; & ideo, quamvis promissiones Evangelij sint conditionata, tamen rectè vocantur etiam gratuita.

§. IV.

De Merito bonorum operum.

81. Sciendum 1. Meritum supernaturale, de quo hic sermo, sic posse defini: *est obsequium Deo factum, ex se potens movere ad retributionem præmij supernaturalis.* Est duplex, aliud vocatur *de condigno*, vel meritum simpliciter, aut meritum ex justitiâ, meritum propriè dictum. Aliud *de congruo*, vel meritum secundum quid, nixum liberalitate, aut impropriè dictum. Itaque *meritum de condigno* est opus, quod ex intrinseco suo valore & dignitate potest æquare æstimationem præmij, illudque exigit ex debito justitiæ. *Meritum de congruo* est opus, quod suo valore non adæquat æstimationem præmij, habet tamen congruitatem, ut deceat ei conferri præmium, quamvis non sine liberalitate præmiantis. Præter hæc merita potest considerari tertium *de vi-*

gore justitiæ, quod scilicet exigit præmium independenter ab omni gratiâ & liberali acceptatione præmiantis, cujusmodi tamen gratiâ & liberali promissione aut acceptatione nititur meritum de condigno.

Sc. 2. Ad meritum de condigno requiri varias condiciones. 1. Ex parte operis, ut sit actus liber, moraliter honestus, ita ut ex nullo capite vitietur, & supernaturalis. 2. Ex parte personæ merentis, ut sit in statu gratiæ, & nondum extra statum viæ. 3. Ex parte Dei, ut intervenierit aliqua promissio Divina, pactum, vel revelatio de conferendo præmio; licet enim opera hominis justii, seu in gratia constituti, ex intrinseco valore habeant proportionem & æqualitatem cum præmio, illudque connaturaliter exigant independenter ab omni promissione Divi-

na, si tamen ista promissio, pactum, vel revelatio non adsit, non determinatè & necessariò connectuntur cum præmio, eò quòd Deus tanquam supremus Dominus opera hominum exigere possit mille titulis alijs. Ut ergo nascatur debitum ex parte Dei, & opera nostra determinatè connectantur cum præmio, requiritur gratuita Dei promissio & acceptatio. Et hinc redditur ratio, cur animæ in Purgatorio per suos actus bonos nihil mereantur, & cur Christus sit Redemptor hominum, non dæmonum; cum ejus opera de se essent condigna etiam ad redimendos Angelos.

§2. Sc. 3. Catholicos docere 1. opera bona hominis justificati (seu in gratia sanctificante constituti) esse verè merita, eumque bonis operibus verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, & gloriæ augmentum. Et hoc definitum est in Concilio Tridentino. 2. Eundem hæc mereri de condigno, quamvis in voce dissenserint olim pauci quidam, adeoque ejus merita esse merita justitiæ: quale autem hoc sit genus justitiæ, an distributiæ, vel commutativæ, an providentialis tantum, parum refert. 3. Neminem posse mereri gratiam æternam, nec de condigno, quia ad omne meritum prærequiritur auxilium gratiæ, consequenter aliqua gratia prima debet esse, quæ antecedit omne meritum. 4. Gratiam habitualem seu justificantem posse hominem mereri de congruo per sua opera bona, præsertim per contritionem, per hæc enim pro-

ximè disponuntur peccatores ad obtinendam justitiam, per alia verò opera tantum remotè; nec plus ad meritum de congruo requiritur, quam ut retributio sit prudens & DEUM decens: Si autem præcessit actus supernaturaliter bonus, retributio est decens, & defacto etiam promissa contritioni &c. 5. Eandem gratiam habitualement primò justificantem non cadere sub merito de condigno. 6. Justum non posse mereri de condigno auxilium perseverantiæ in bono, posse tamen de congruo, cum totus valor meritorum de condigno adæquetur per augmentum gratiæ habituales & gloriæ. 7. Utrum peccator per contritionem, per quam de congruo meretur primum gradum gratiæ sanctificantis, eumque in eodem instanti acquirit, mereatur de condigno vel tantum de congruo primum gradum gloriæ, seu vitam æternam simpliciter, certum apud ipsos non est, licet probabilius sit, quòd tantum de congruo.

§3. Sc. 4. Sectarijs nostris merita bonorum operum prorsus exosa esse; & ideo bonis operibus absolute negant omnem merendi vim, etiam de congruo, præsertim circa negotium justificationis & salutis obtinendæ, ubi Gerardus tit. de Justif. §. 159. etiam fidei, per quam tamen solam justificari & salvati dicit peccatorem, negat omne meritum, clarè contra S. Augustinum, qui ep. 105. ait: *Neque ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides illam impetrat: neque enim nullum est meritum fidei.* Concedunt tamen 1. bona opera esse quidem meritoria, at non vitæ æternæ, aut justificationis, sed tantum

tum premiorum temporalium aut spiritualium, & accidentalium in caelo; nam in premio substantiali omnes Sanctos dicunt esse æquales in caelo. 2. Non esse meritoria ex propria dignitate & intrinseco valore, sed *solum* ex misericordia, gratia, & indulgentia DEI, ac ratione fidei nostræ. Unde meritum de condigno penitus abominantur etiam in iustis, & mercedem *debiti*, solum admittentes mercedem *gratia*.

84. Sc. 5. Duplicem nobis esse cum modernis Lutheranis litem. 1. An bona opera sint aliquo modo meritoria ipsius vitæ æternæ? 2. An sint meritoria de condigno, ita ut DEUS teneatur ex iustitiâ debito pro bonis operibus dare premium vitæ æternæ? Intellege non ex iustitiâ rigore, ubi nulla intervenit gratia & gratuita promissio; nam Catholici fatentur, quod vitam æternam nullo modo mereri possit homo sine gratia DEI tum habituali; tum actuali præveniente & cooperante, item sine prævia facta promissione DEI gratuita. Quibus tamen non obstantibus docent, DEUM obligari ex aliquo iustitiâ debito dare premium vitæ æternæ ijs operibus, quibus id promissit, & quidem propter eorum dignitatem intrinsecam, quia sunt opera filiorum.

85. Dicendum 1. Homo peccator (scilicet in peccato mortali constitutus) per sua opera bona nihil meretur de condigno, adeoque ejus opera non sunt meritoria vitæ æternæ, nec remissionis peccatorum & gratiæ sanctificantis de condigno, licet de congruo meritoria esse rectè dicantur vel immediatè, ut contritio, vel mediate, ut alia opera pia,

scilicet preces, eleemosynæ &c. Prima pars, quod non sint meritoria de condigno, probatur facile; quia ex terminis absurdum est, eum, qui propter peccatum est inimicus DEI & dignus æterno supplicio, de condigno mereri vitam æternam &c. Et utique *odio sunt DEO impius & impietas ejus*. Sap. 14. Altera pars, quod rectè dicatur meritoria de congruo, patet inde, quia ad meritum de congruo plus non requiritur, quàm ut sit prudens & DEUM decens retributio: sed si actus est laudabilis in se & supernaturalis, cujusmodi etiam in peccatoribus dantur, per quos se debent disponere ad justificationem, est prudens & DEUM decens retributio: ergo. Adde, quod Scriptura S. dicat, bonis operibus placari Deum, uti Hebr. 3. *Beneficentia & communitio nolite oblivisci, talibus enim hostijs promeretur DEUS*. Unde S. August. ep. 105. *Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat*. Et in Pl. 50. *Nunivita penitentiam egerunt, & certam misericordiam meruerunt*.

86. Dicendum 2. Homo iustus (scilicet in gratia constitutus) per sua opera bona meretur de condigno vitam æternam & augmentum gratiæ justificantis. Sed quia de primo potissima controversia est, an scilicet bona opera hominis iusti sint meritoria vitæ æternæ (abstrahendo, utrum primus gradus vitæ æternæ, vel tantum subsequentes cadant sub meritum de condigno, de quo Catholici adhuc litigant) ideo de hoc

Probatum assertio 1. ex Scriptura, ex qua textus innumeri adduci possent,

sent, ego tamen eos ad duplicem classem restringo. Ad primam classem revoco eos, qui vitam aeternam appellant & promittunt tanquam mercedem, debitum, coronam iustitiae, denarium ex conventionem & pacto &c. scilicet Mat. 5. *Merces vestra copiosa est in caelis.* 1. Cor. 3. *Unusquisque mercedem recipit secundum suum laborem.* Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* 2. Tim. 4. *Proposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex.* Mat. 20. *Conventionem autem falla cum operarijs ex denario diurno.* Si igitur Scriptura accipitur in sensu proprio, ut debet, manifeste infertur, meritum hominis iusti esse quoddam meritum iustitiae, consequenter de condigno. Ad secundam classem textuum pertinent illi, qui bonis operibus tribuunt intrinsicam dignitatem, & causalitatem ad vitam aeternam obtinendam. Uti Coloss. 1. *Ut ambuletis dignè Deo per omnia placentes.* 2. Thessal. 1. *Ut digni habeamini in Regno DEI, pro quo etiam patimini.* Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua.* Mat. 25. *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum &c. esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Et v. 21. *Quia super pauca fuisi fidelis, supra multa te constituam. intra in gaudium Domini tui.* Jac. 1. *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit DEUS diligentibus se.* Ergo opera hominis iusti sunt digna premio vitae aeternae, & illius causa,

quod indicant etiam particulae causales enim, quia, cum &c. sed utique non causa physica & efficiens: ergo moralis & meritoria. Adde, quod ipsa Scriptura meritum expresse tribuat operibus: *Misericordia faciet locum unicuique secundum meritum suorum operum.* Eccli. 16.

Confirmatur ex SS. PP. S. Cyprianus de Unit. Eccles. ait: *Iustitia opus est, ut promereri quis possit DEUM Iudicem, praeceptis eius & monitis obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem.* S. Chrysost. to. 5. l. 1. de Provid. *Nunquam profecto, cum iustus sit DEUS, tot sperneret, si ve malos impunitos ex vita migrare, si ve bonos hic innumeris incommodis & cruciatibus affici, si non utrisque variam in futuro saeculo mercedem pro meritis parasset.* S. August. l. de Nat. & grat. c. 2. *Non est iniustus DEUS, qui iustos fraudet mercede iustitiae.* Et ep. 105. cit. *Nullane sunt merita iustorum? sunt plane. Sed ut iusti fierent, merita non fuerunt.* Rursus ti. 67. in Joan. *Quia etsi alius est alio iustior, alius alio sanctior: in domo Patris mei mansiones multae sunt. Nullus eorum alienabitur ab illa domo, ubi mansionem pro suo quisque accepturus est merito.* Item serm. 226. de Tempore. *Videte (barissimi, quantum sit eleemosyna meriti: Angelum meriti habere Operarium.* Loquitur de B. Tobia. Atque l. 50. homil. 14. hom. in 2. Tim. 4. *Bonum certamen certavi, opus est, cursum consummavi, opus est. fidem servavi, opus est, superest mihi corona iustitiae, merces est &c.*

In Psal. 100. *Non dicit donat, sed reddet. Quando donabat, misericors erat, quando reddet, Iudex eris &c.* In Psal. 83. *Quid tibi reddat, nisi quod debet? Unde tibi debet? debitorem ipse se fecit, non accipiendo, sed promittendo.* Serm. 16. de Verbis Apostoli: *Debitorem se fecit DEUS nobis, ut illi dicere possimus: redde, quod promissisti, quia fecimus, quod iussisti.* S. Bernardus l. de grat. & lib. arbit. *DEI promissum appellat Apostolus suum DEPOSITUM, promissum quidem ex misericordia, sed tamen ex iustitia persolvendum.* Omnis alii Patres Concilii Araus. II. Can. 18. clarè asserunt: *Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia DEI, qua non debetur, praecedit, ut fiant.* Unde rectè iterum S. August. dixit: *DEUS, cum coronat nostra merita, quid aliud coronat, quam sua dona?* Quia scilicet nostra merita fundantur in gratuita promissione DEI, tanquam in radice, & sine ipsius gratiae auxilio fieri non possunt.

Prob. 2. ex ratione. Ille inter homines censetur verè aliquid mereri & de condigno, qui facit aliquid opus, cui alter promissit præmium sub conditione, si fiat tale opus (nec obstat, quod alter gratuito promiserit, & vires ad faciendum illud opus gratuito concesserit) ergo etiam homo iustus verè & de condigno aliquid meretur apud Deum, scilicet vitam æternam, si præster illa opera, quibus Deus promissit vitam æternam sub ea conditione, si fiant; etiamsi ex gratia promiserit, & ipse suppeditet vires ad ea opera præstanda. Ant. declaratur exemplo.

Sit aliquod mancipium Regis, aut Rex ex mera gratia donat agrum, & omnia necessaria ad colendum agrum, ac insuper liberale pactum ineat promittens mancipio ingens præmium, & omnem agri fructum, si strenuè laboraverit in colendo agro. Quo casu Rex præmium & fructum promissum tenetur solvere suo mancipio non tantum ex fidelitate, sed etiam ex iustitia propter opus & laborem de se præmio dignum; quamvis secluso gratuito dono & promissione liberali Rex ad nihil fuisset obligatus, & mancipium nihil sibi, sed omnia regi lucrari debuisset. Sic se habet res inter hominem & DEUM, qui ex liberalitate promissit homini vitam æternam, si certa opera fecerit, & vires gratuito ei concedit ad ea facienda. *Si vis ad vitam ingredi, serva, man mandata.* Mat. 19. *Omnis, qui reliquerit domum &c. vitam æternam possidebit.* ibid. Huc etiam pertinet parabola de quinque talentis Mat. 25. Itaque vita æterna gignitur ex gratia tanquam patre, & ex merito tanquam matre.

Confirmatur 1. promissio, præsertim sub conditione alicujus operis faciendi, parit obligationem iustitiæ; sed Deus vitam æternam promissit 1. ad Titum, & quidem *diligentibus se.* Jac. 1. Confirmatur 2. Deus est remunerator iustus: ergo debet rectè factis mercedem tribuere & perperam factis poenam: ergo sicut peccata propter demeritum suum punit poena & morte æterna, ita bonis operibus propter meritum suum competit vita æterna.

Sol.

Soluntur Objectiones.

27. Ob. 1. In SS. Litteris vita aeterna adscribitur Misericordiae Divinae: & vocatur *gratia*, *Νάγια* *eine Gnade*, Gal. 6. v. 23. ergo non debetur ex iustitia, & merito bonorum operum. Item: *Non in justificationibus nostris prosternimus preces nostras: sed in miserationibus tuis magnis*, Dan. 9. ergo nulla sunt nostra merita apud Deum, in quibus possemus confidere. *Non enim justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*, Psal. 142.

R. Vita aeterna, quamvis illam mereri possimus, tamen recte tribuitur Misericordiae Divinae ex triplici capite, 1. Quia Deus ex mera misericordia promittit vitam aeternam certis operibus, 2. Quia primam gratiam tam actualem, quam habitualement dat nobis gratis, & sine merito nostro saltem de condigno, 3. Quia per suae gratiae auxilium gratuito dat nobis vires, ad bene & meritorie operandum necessariae. Unde vita aeterna ex his capitibus recte vocatur *gratia*, quia Deus ex gratia se constituit nostrum debitorem liberaliter promittendo, & ut ex iustitiae debito nobis solveret praemium, vires ad merendum praebendo. Textus ex Dan. citatus non dicit, quod in homine nulla sint merita, sed forte ad summum excuspi potest, ea non esse alleganda coram Deo, praesertim a peccatoribus (in quorum persona loquitur Daniel), quando Deo supplicamus: quod recte fit, praesertim cum etiam iusti ordinarie certi non sunt,

an habeant vera merita apud DEUM. Deinde non est ad rem, quia ibi non orabatur pro vita aeterna, sed pro liberatione ab afflictione temporali. Fateatur enim: nos de condigno mereri non posse bona temporalia, opes, honores, sanitatem, vitam longevam, & alias ejusdem commoditates; quia hujusmodi non sunt promissa bonis operibus iustorum, bene autem vita aeterna. Alter textus sic intelligi potest, vel quod viribus naturae non justificemur, vel quod non perfecte sumus mundi propter leves defectus & peccata venialia, vel quod facta comparatione ad perfectionem Divinam videatur esse immundum, quidquid in sua ratione mundum est.

Dices 1. Vita aeterna in Scripturis vocatur *hereditas*, Eph. 1. & 5. Coloss. 3. Atqui hereditas non debetur filijs ex merito, sed ex solo jure filiationis, vel adoptionis: ergo. R. Vita aeterna est omnino hereditas, quia nemini datur nisi filijs DEI, & quidem respectu parvulorum post Baptismum decedentium est pura hereditas: at respectu adultorum est quidem hereditas, at non pura, sed simul est merces: hereditas est, quia adulti, in gratia decedentes, sunt filij DEI adoptivi; merces est, quia fecerunt opera, quibus illa à DEO promissa & alligata est. DEUS enim hac conditione nos adoptavit in filios, ut observando ejus mandata (non aliter) obtineremus hereditatem, adeoque titulo meriti. Sic ipse Christus noluit

sui nominis exaltationem solo hereditatis titulo habere, utpote Filius DEI naturalis, sed eam etiam meritis suis obtinuit. Phil. 2. Hinc pariter & nobis utroque & hereditatis & meriti titulo obvenire vitam æternam insinuavit Paulus Cololl. 3. dicens: *Scientes, quod à Domino accipietis retributionem hereditatis.*

89. Dices 2. Datur quidem nobis à DEO aliqua retributio, sed non propter nostra opera, sed ex mera gratia. Unde dum vita æterna in Scripturis vocatur merces, non intelligenda est merces debiti, sed merces gratia. Siquidem Christus jubet: *Cum feceritis omnia, que precepta sunt vobis, dicite: servi inutiles sumus.* Luc. 17. R. Retributio, quæ fit ex promissione facta sub conditione onerosa certi operis præstandi, si fiat illud opus, fit ex iustitia, non ex mera gratia, ut notum est inter Juristas & Theologos. Unde est merces debiti, & proprie dicta, respondens merito proprie dicto. Dein qua fronte dicunt Lutherani, mercedem in Scripturis non accipi proprie? quo fundamento? merces autem proprie dicta est *stipendium ex promissione onerosa redditum pro labore condigno.* Quod ad textum attinet: tales non Christus vocat servos (utpote qui alibi dicit ad iustos, *non jam dicam vos servos, sed amicos.* Joan. 15.) sed tantum vult, ut nos ita de nobis sentiamus ex humilitate, tum quia nihil ex nostris viribus solis possumus præstare, tum quia etiam per opera ex gratia facta non sumus Deo proprie utiles, sed tantum nobis. Potuisset quidem

R. P. Fiebler Theol. Polemica,

Deus nobiscum agere sicut cum mancipiis, sed ex misericordia sicut nos fecit filios & cohæredes Christi, ita promisit bene operantibus etiam mercedem. Deinde ibi sermo est de eo, qui nihil facit ultra id, quàm quod debet ex pacto & præcepto; talis recipiet quidem debitam ex pacto mercedem, sed nullam gratiarum actionem, nullum honorarium, quod accepisset, si opera supererogatoria Domino grata præstitisset.

Dices 3. David ipse, quamquam conatus sit Legem totam observare, tamen à iudicijs Dei timuit, & coram Deo justificari non speravit; ait enim *Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Psal. 142. v. 2. R. actualis iustitia ordinariè habet admixta multa peccata venialia, propter quæ formidari potest strictum Dei iudicium: cum his tamen stat iustitia habitualis & amicitia cum Deo, qua dignificantur nostra bona opera ad meritum.

Ob. 2. Ut opus aliquod sit meritum, debet imprimis esse bonum & perfectum in se. 2. Non aliunde debitum. 3. Ex proprijs viribus perfectum. Sed nostra opera non sunt perfecta: imò propter imperfectiorem suam supplicio digna: sunt aliunde mille titulis Deo debita, nimirum creationis, redemptionis &c. & viribus gratia, non nostris facta: ergo. R. Ad 1. patet ex §. 1. hujus articuli, quòd dentur bona opera, & perfecta, quæ placeant Deo, & digna non sint supplicio. Ad 2. patet pariter ex §. 2. de operibus supererogatorijs, De n

M m m stiansi

etiamsi opera aliqua sint sub praecepto, tamen eatenus sunt nostra, quia in nostro libero arbitrio positum est, ea facere vel omittere. Est etiam, quod omnia nostra opera bona essent debita Deo mille titulis, si Deus vellet uti jure suo: defacto tamen illo non utitur, sed id quasi condonat, & in nos transcribit ex summa Bonitate, qua nos voluit Dominos actionum nostrarum, & se obligavit per liberam promissionem ad reddendam pro ijs mercedem, si ea facimus, quae ipse vel praecepit vel suavit. Non igitur aliunde sunt proximè debita DEO nostra opera, sed remotè tantum; quamvis enim omnia potuisset alio titulo exigere, non tamen defacto exigit, aut praecepit omnia, tamen defacto plurima non praecepit, & insuper ea, quae praecepit, non exigit gratis & sine proposita mercede. Ad 3. patet rursus ex dictis de libertate, quod opera bona partialiter sint à nostro libero arbitrio, partialitate influxus, ita ut opus bonum quodcumque sit totum Dei propter gratiam adjuvantem, sed non totaliter, & pariter totum sit nostrum, sed iterum non totaliter, quia Deus nobiscum & nos cum Deo operamur. Gratis autem requiritur, ut opus totaliter sit nostrum, totalitate influxus.

Ob. 3. Ut opus sit meritorium, requiritur, ut sit aliqua proportio & aequalitas inter opus & mercedem: sed inter opera nostra bona & vitam aeternam nulla est proportio & aequalitas, & idem est pro bonis operibus exigere vitam aeternam, ac *verumtamen* *einer* *vor* *ein*

Bayrische Rube ein Königreich prae-
tendiren wolte / ait M. Lomer in sei-
nem Aufgang p. 365. Non enim
sunt condigna passiones hujus temporis
ad futuram gloriam 2. Cor. 4. Et uti-
que finiti ad infinitum nulla est pro-
portio, nam opera nostra durant val-
de brevi tempore, retributio est aeterna
&c. 2. Requiritur, ut opus illud
asserat aliquam utilitatem & commo-
dum illi, cui praestatur; al' as enim nulla
ipsi deberur merces ex justitia.

R. ad 1. Quavis opera nostra, profus materialiter & secundum se spectata, non essent digna & aequalia mercedi supernaturali & aeternae, seclusa promissione Divina, & supernaturalitate operum; tamen defacto digna sunt, & sufficienter proportionata, ita ut *momentaneum hoc & leve tribulationis nostrae aeternum gloriae pondus operetur in nobis. 2. Cor. 4. cit.* Sicut enim opera Christi omnia, licet materialiter spectata, minime habuissent valorem infinitum, & proportionem, dignitatem intrinsecam, ac aequalitatem ad praemium infinitum, habuerunt tamen defacto, quia fuerunt dignificata à gratia infinita, scilicet Verbo Divino Humanitati unito, & fuerunt opera filij DEI naturalis: ita opera nostra, quia informantur quasi, & dignificantur per gratiam Divinam, per quam sumus filij Dei adoptivi & consortes Divinae Naturae, redduntur intrinsecè digna omnis praemij, quod ipsis promittitur; & sicut haec gratia facit nos coheredes vitae aeternae cum Christo, licet hac seclusa essemus irae filij & gehennae digni, ita nostra opera *facit*

facit digna vitæ æternæ, etiam si in specie sunt leviora v. g. haustus frigidae proximo datus propter Deum. Unde responsio colligitur ad rusticam M. Lomeri similitudinem. Quod præmium sit æternum, opus autem sit modico durans tempore, profus nihil obest sufficienti proportioni; akas enim nec opera Christi patientis habuissent dignitatem intrinsecam ad dignè satisfaciendum pro pænis æternis: neque delicta peccatorum essent dignæ pænis gehennæ, utpote valde breves, & exigua respectu tantorum cruciatuum. Sicut igitur has contemptus Legis Divinæ facit dignas pænis gehennæ, ita charitas Dei tum habitualis tum actualis opera bona facit digna gaudijs æternis. Adde, quod in Justitia distributiva non requiratur absoluta æqualitas inter meritum & præmium, sed tantum proportio quædam dignitatis: in Justitia commutativa verò promissio præmij sub conditione operis æqualitatem inducat, vel supponat. Ad 2. Negatur, quod opus debeat asserre aliquam utilitatem propriè dictam promittenti mercedem; quam enim utilitatem capit, qui cursoribus præmium proponit, ex obligatione solvendum victori? Utilitas impropriè dicta, scilicet gloria extrinseca, etiam in Deum redundat ex nostris operibus bonis.

32. Ob. 4. Quod Christus nobis abunde meruit, non possumus, nec debemus nos mereri: sed Christus abunde nobis meruit vitam æternam: ergo. Unde si opus est nostrò meritò, arguitur meritum Christi alicujus insufficientis.

R. P. Pioser Theol. Polemica,

entia, & Paulus malè dixit: *Non ex operibus iustitia, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Tit. 3. *Gratia estis salvati &c. non ex operibus, ne quis gloriatur.* Eph. 2. Ut igitur excludatur vana gloriatio, nihil meriti tribuendum est bonis operibus, sed omnia gratiæ Dei. R. D. Ma, non possumus mereri primò, principaliter, & eo modo, quo Christus id nobis promeruit. C. M. non possumus viribus dependenter à Christi merito nobis communicatis, & in ordine ad applicanda nobis merita Christi N. Ma. & sic distincta M. N. Conf. Nostra merita suntilla merita, per quæ nobis applicari voluit Deus merita Christi, & sic opera nostra sunt *applicatio meritoria*, non prima & principalia vitæ æternæ merita; quæ id ipsum meremur nobis in particulari tribui, quod Christus tanquam causa universalis meritis est omnibus. Neque id arguit insufficientiam meritorum Christi, sed potius efficaciam eorum commendat, quia sic non tantum promeruit nobis vitam æternam, sed etiam modum nobiliforem, quo nobis applicentur ejus merita, impetravit, scilicet vim merendi, & nobis applicandi non quomodocunque, sed per merita. Sicut gloriosum est viti, si ejus palmites floreat & fructum ferant, quia omnem succum & fertilitatem accipiunt à vite, ita & Christo gloriosa est nostra fertilitas & vis merendi, quam totam ejus meritis adscribimus. Apostolus loquitur de operibus vel Legis Mosaicæ vel Naturæ, sine fide in Christum & DEI gratia factis, quæ utique non

Mmm 2

non

non sunt meritoria vite aeternae. Bene tamen illa, quae in & ex gratia DEI fiunt, & quae excludunt vanam gloriationem; nam qui gloriatur intuitu operum ex gratia DEI factorum, non vanè & in suis operibus, sed gloriatur in Domino, quod licet.

93. Ob. 5. ex Patribus. S. August. in Pfal. 70. conc. 2. dicit: *tua, peccata sunt: merita, DEI sunt. Supplicium tibi debetur: & cum premium venerit, sua dona coronabit: non merita tua.* S. Bernhardus ser. 1. de Annunt. *Neque talia sunt hominum merita, ut propter ea vita aeterna debeatur ex jure, aut DEUS injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret.* Dein Patres & Theologi communiter dicunt, DEUM premiari *supra condignum*: ergo nostra opera non sunt digna premio vite aeternae. R. Quid S. Augustinus & S. Bernardus sentiant de meritis bonorum operum, patet ex nostra probationis primae confirmatione; In textibus allatis, & in alijs, in quibus hi aut alij Patres videntur damnare merita, loquuntur de meritis naturae, & operibus, quae nec à gratia, nec à promissione Divina dependent, ut ipsimet se declarant in contextu. Dicunt ergo tantum, vitam aeternam non deberi meritis ex jure *absolutè*, quasi non praesupponerent gratiam & liberam promissionem DEI. 2. Quod merita nostra non tam sint ex nobis, quam ex DEI misericordia principaliter. 3. Quod ex humilitate, & propter incertitudinem propriae justitiae, prudenter ponamus fiduciam nostram in misericordia DEI, non in nostris meritis. Dum dicitur DEUS premiari su-

pra condignum, sensus est, quòd magis praemietur, quoniam opera nostra, materialiter & secundum se spectata, & exclusà gratiâ & promissione ac decreto DEI libero, mereantur. Dein opera nostra tamen possunt esse meritoria alijs premijs de condigno, licet DEUS ex mera liberalitate huic premio aliquid superaddat.

Quaeres adhuc 1. An possit collocari fiducia (seu spes firma) in meritis justorum, & bonis operibus? R. 1. posse id fieri absolutè, si quis habeat satis compertum, in se reperiri merita. Ratio est, quia fiducia de obtinenda salute nascitur partim ex fide, qua cognoscimus, DEUM vitam aeternam promississe bonis operibus tanquam conditioni adimplendae, partim ex notitia, quam habemus de hac conditione bonorum operum à nobis impleta. Quò firmior igitur erit fides, & major haec notitia, eò firmior & major erit fiducia tum in misericordia DEI, quae est causa principalis & efficiens salutis; tum in meritis, quae sunt causa meritoria & secundaria salutis. Sic Paulus confidebat, dum dixit: *Bonum certamen certavi &c. in reliquo reposita est mihi corona justitiae.* 2. Tim. 4. R. tamen 2. consultum & tutissimum communiter esse, fiduciam omnem in sola DEI misericordia & Christi meritis ponere. Ratio est, quia ordinariè ignorat homo, utrum justus sit, & consequenter an habeat vera merita. Si igitur non haberet, rectè non confidit in ipsis: si haberet vera & propria merita, nihil perdit, si illa ex humilitate non intueatur: nec ea DEUS propterea minus remunerabitur.

bitur, utpote iustus Judex. Et hinc Ecclesia orat in Canone Missæ: *Intra quorum nos consortium non affirmator meriti, sed venia, quesumus, largitor admitte.*

95. *Quæres 2. An licitum sit intuitu mercedis operari? R. affirmative. Decet id Christus, dum dixit: Quærite primum Regnum DEI. Mat 6. docet David suo exemplo: inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem. Psal 118. confirmat S. Aug. in Pl. 120. Quando facis bonum opus, propter vitam æternam fac. Confirmat praxis fidelium, & denique ipsa ratio; quia vita æterna est finis, nostra fidei & bonis operibus promissus: sed utique licet media referre ad finem, & intuitu finis operari. Improbandum tamen est servilis, merce-*

narius, & sordidus operandi modus illorum, qui solum mercedis intuitu operantur, ac ita, ut si merces nulla proponeretur, DEO nolent servire. Itaque principaliter agendum est bene propter DEUM, secundario etiam potest intendi nostra Beatitudo siue vitio.

Atque hæc, quæ de merito bonorum operum disputata sunt, bene intelligere & notare oportet, quia Sæctarij nostri vix aliud magis averfantur, & nobis sapius obtrudunt, quam meritum bonorum operum, quod ipsi penitus negant, tam id, quod de congruo, quam alterum, quod de condigno appellamus. Ut scilicet locum habere possit præcipuus ipsorum fidei articulus de justificatione per solam fidem, ad quem nunc tandem delati sumus.

ARTICULUS VI.

De Justificatione peccatoris.

SUMMARIUM.

96. *Quid sit Justificatio peccatoris, & quæ illius cause: solam de causa formali & dispositiva seu instrumentali Justificationis licet est.*
97. *Juxta Sæctarios Justificatio formalis nihil est aliud quam remissio peccatorum, & imputatio Justitiæ Christi extrinseca.*
98. *Juxta Catholicos vero est qualitatis supernaturalis infusio, quam qualitatem per modum habitus permanentem in anima vocant*

Gratiam Habitualement, Sanctificantem &c.

99. *Peccator non justificatur formaliter per hoc, quod ipsi extrinsece imputetur Justitia Christi, & sic peccata remittantur vel potius tegantur, sed per Justitiam propriam ipsi infusam à Deo, & ei intrinsecam.*
100. *Hæc Justitia formaliter justificans est qualitas permanens seu gratia sanctificans.*